

Maihaugbladet

MEDELEMSBLAD FOR DE SANDVIGSKE SAMLINGERS VENNER

MEDLEMSINFORMASJON

Som medlem i De Sandvigske Samlingers Venner får du fri inngang på Maihaugen i et kalenderår, rabatt på de fleste varer i Maihaugbutikken (ikke bøker), fri inngang på Maihaugens egne arrangementer som Barnas sommer- og vinterdag, Julemarkedet og St. Hansaften. Du slipper også å stå i kø på de store arrangementene. Maihaugbladet får du i posten tre ganger pr. år.

MEDLEMSKONTINGENT FRA OG MED 2017:

Livsvarig medlemskap kr. 5.500,-
Enkeltmedlemskap kr. 470,-/år
Familiemedlemskap kr. 750,-/år
Familiemedlemskapet gjelder foreldre og egne barn under 18 år og barnebarn under 18 år. I vinterhalvåret kan du ta med en gjest.

ENDREDE ÅPNINGSTIDER TIL FRILUFTSMUSEET VIA PORTENE:

Fra 2. februar 2016 er portene stengt i museets åpningstid. Medlemmene i Venneforeningen må derfor benytte hovedinngangen for tilgang til friluftsmuseet. Utenom høysesongen åpnes portene kl. 07–11 og deretter kl. 16–22 alle dager unntatt mandag, da portene er åpne kl. 07–22. I høysesongen vil de være åpne alle ukedager kl. 07–08 og kl. 17–22.

De Sandvigske Samlingers Venner (DSSV) ble stiftet i 1932, og har dermed mange aktive år bak seg. Maihaugvennene har som formål å støtte driften og utviklingen av museet. Gjennom årene har Maihaugvennene gitt mange bidrag for å styrke og utvikle Maihaugen i form av dugnadsinnsats og gaver. Alle som ønsker å være med å støtte Maihaugen, kan være medlemmer i De Sandvigske Samlingers Venner.

De Sandvigske Samlingers Venner

Maihaugen, 2609 Lillehammer
Bankgiro: 2000.05.17608
Informasjon: tlf. 61 28 89 00
E-post: venner@maihaugen.no

Redaktør: Ivar Olstad
Grafisk produksjon: Dialecta

INNHOOLD

Leder	side 3
Jakten på håndverket	side 4
036 – Et skråblikk på bunadstradisjonen	side 6
Alf Lundeby's atelier åpner på Maihaugen 19. juni kl. 14	side 7
Program sommeren 2016	side 8
Håndverk i friluftsmuseet	side 10
Maihaugen-fakta	side 12
Årsmøtet i DSSV 2016	side 13
Venneturen 2016	side 15
Vøling, gravning, hogging... ..	side 15
Maihaugen-tilbud	side 16

SØNDAG 28. AUGUST: BARNAS SOMMERDAG!

Over 50 aktiviteter med Posten og mange andre samarbeidspartnere. Avslutningsforestillingen blir Melodi Grand Prix jr. Sommer-show med Thea, vinneren fra 2015, sammen med Karoline, Espen Fernando og Emma Noor. Konsert med deres egne MGPjr-sanger, medley av tidligere vinnerlåter og mye mer.

REGISTRER DIN EPOST!

Alle medlemmer i DSSV oppfordres til å registrere sin epostadresse slik at vi lettere kan sende ut informasjon til våre medlemmer. Skjema for innsending finner du på: www.maihaugen.no/venneforeningen.

Forsiden: Mark Purnell, Kåre Dehlie Thorstad, Camilla Damgård.

Kjære Venner!

Svend Strand, Styreleder DSSV

Hjertelig velkommen til en ny, opplevelsesrik sommersesong på Maihaugen. Det som spesielt gleder oss i DSSV er at De Gamle Verksteder nå begynner å gjenoppstå ute i sitt naturlige miljø i Byavdelingen. Det var jo i byen, innenfor egne laug at håndverkerne virket.

Planen er at i de kommende år vil ulike verksteder og formidling av håndverksfag bli plassert i egnede lokaler i våre mange bygårder. I tillegg er vi i gang med å gjenreise Gaukstadsmaia i kvartalet overfor Postgården. Plasseringen av verksteder i byen vil erstatte og supplere det som var i De Gamle Verksteder i hovedbygningen på Maihaugen, og det vil også gi rom for nye formidlingsmetoder. I lokalene hvor De Gamle Verksteder tidligere hadde tilholdssted er det nå etablert en flott ny utstillingssal, med navn Sandvigsalen.

Formidling av håndverk ble diskutert på vårt årsmøte som fant sted 16. mars i år. (Se for øvrig referat fra årsmøtet lenger inne i dette bladet.) Årsmøtet vedtok med stort flertall følgende uttalelse om de nye planene for formidling av håndverk:

- *DSSV er svært opptatt av at håndverkene som var utstilt i De Gamle Verksteder i hovedbygningen på Maihaugen fortsatt blir formidlet til publikum.*
- *DSSV er blitt orientert om, og har gitt sin tilslutning til, den videre plan for formidling av håndverksfag.*
- *DSSV vil når det er naturlig, prioritere støtte til håndverksformidling*

Jeg kan forsikre om at vi i Styret vil følge dette opp! I sommer er vi blitt lovet at følgende fag blir åpnet:

- Alf Lundebys atelier i 1915-huset (åpning søndag 19. juni)
- Charlotte Barths fotoatelier i forretningslokale i Byavdelingen (åpning søndag 5. juni)
- Bokbinderi (åpning søndag 5. juni)

Det er utarbeidet en omfattende plan for visning og formidling av mer enn 20 ulike hånd-

verksfag i Byen. I denne planen er det foreslått både hvor og hvordan det enkelte håndverksfag skal vises/formidles. Alt skal realiseres i løpet av de nærmeste få år, og skal sikre at håndverksfagene blir formidlet like bra som før.

En annen sak som har opptatt våre medlemmer ble tatt opp på vårt årsmøte. Det gjelder spørsmålet om muligheten for å gjenåpne Maihaugens søndre port om vinteren, slik at byens befolkning, og spesielt DSSV-medlemmer, fortsatt enkelt kan gå inn på Maihaugens område. Tradisjonelt har Maihaugen vært benyttet både som rekreasjonsområde og gjennomgang til og fra byen. En uttalelse hvor man ba Stiftelsen Lillehammer Museum revurdere stengning av denne porten ble enstemmig vedtatt. Styret vil følge opp dette i løpet av sommeren, med mål om avklaring i god tid før neste vintersesong.

Alt i alt hadde vi et positivt årsmøte. Vi takker de fremmøtte for deltagelse og engasjement. Vårt mangeårige styremedlem Marit Askerud samt varamedlem Anja Høglien har gått ut av styret pga hhv. åremålsregel og vanskelig prioritering av tid. Vi takker dem for fin innsats, og ønsker samtidig nyvalgt styremedlem Birgit Madslie og varamedlem Erik Skjellerud velkommen!

Vi gleder oss til en ny, aktiv, sommersesong på Maihaugen. Mange forhåndsbestillinger lover godt for høye besøkstall. Og selvsagt skal vi medlemmer av DSSV benytte alle attraksjonene og arrangementene til glede for oss selv, vår familie og våre venner!

Avslutningsvis vil jeg be om at dersom noen av dere medlemmer i DSSV har ideer til hva vi i Styret bør endre i forhold til dagens virksomhet, så ber jeg dere ta direkte kontakt med undertegnede på telefon 909 80 650, eller på E-post svstrand@gmail.com. Vi er åpne for å finne nye veier og aktiviteter som er bra for våre medlemmer, distriktet og Stiftelsen Lillehammer Museum.

Vel møtt til en ny, flott og begivenhetsrik sommersesong på Maihaugen!

Jakten på håndverket

Håndverksstipendiat i bunadtilvirkerfaget, Mona Løktning fra Vingnes.

– Å utforske det tradisjonelle håndverket er som å åpne en skattekiste med et mangfold av verdifull kulturarv, tradisjoner og materialer. I Julingården på Maihaugen arbeider vi med nettopp dette, men fra ulike vinkler, forteller instituttleder ved **Norsk håndverksinstitutt**, Eivind Falk.

Norsk håndverksinstitutt arbeider med å dokumentere, bevare og fremme tradisjonelt håndverk som kunnskap, kultur og yrke samt øke samfunnets kjennskap til og respekt for håndverkstradisjoner, i tråd med UNESCOs konvensjon om vern av den immaterielle kulturarven.

Sentralt i vårt arbeid er begrepet handlingsbåren kunnskap. Vi benytter begrepet for å beskrive hvordan håndverkskunnskapen ligger i handlingen og utøvelsen. Begrepet beskriver også godt hvordan håndverket føres videre til en ny generasjon.

Det hele begynte i 1987 med etableringen av *håndverksregisteret*. I dag er dette registeret nettbasert og inneholder nær 3000 håndver-

kere som representerer ulike fag og teknikker. Gjennom registeret kan en søke og finne frem til håndverkere, enten det er et komplisert beslag som skal smis, eller en håndvevet stakk en er ute etter.

Norsk håndverksinstitutt ble opprettet i 1987 på oppdrag fra Kulturdepartementet og Kunnskapsdepartementet. Siden oppstarten av Håndverksregisteret på Maihaugen i 1987, har vi utvidet vårt ansvarsområde.

– Det var naturlig at Håndverksinstituttet ble lagt til Maihaugen, da museet ble nasjonalt knutepunkt for håndverk i 1921, forteller Eivind Falk.

Vi gjennomfører hvert år mellom 25 og 30 *opplærings- og dokumentasjonsprosjekter* der vi sikrer kunnskap som er i ferd med å gå tapt, gjerne med utgangspunkt i registeret over håndverkere. Det kan for eksempel være store prosjekter, som å bygge en båt eller et hus i ulike tradisjoner. Disse prosjektene kan ta

Instituttleder Eivind Falk

flere år. Eksempler på mindre prosjekter kan være å lage et par sivtøfler eller sette opp en issag. Her skjer gjerne overføringen i løpet av en dag eller tre.

I prosjektene våre er det alltid tradisjonsbærerens kunnskap vi vil føre videre til en ny generasjon. Håndverket videreføres da gjennom at en fagperson, gjerne yngre, arbeider sammen med tradisjonsbæreren, og at kunnskapen dermed sikres gjennom en praktisk samhandling.

Små håndverksfag som er med på lista over verneverdige fag utløser et ekstra tilskudd til lærebedrifter som tar inn lærling. Økt tilskudd er et virkemiddel for å få til videreføring av tradisjonelle håndverkskunnskaper gjennom jevnlig opplæring av nye fagutøvere.

Sekretariatet for små og verneverdige fag kan gi informasjon om fag og opplæringsmuligheter til utdanningssøkere og andre, og få ut informasjon til allmennheten om at fagene finnes. De viser til mulige lærebedrifter, og bistår med å finne prøvenemnder. En stor del av arbeidet er også å hjelpe lærebedrifter som søker etter lærlinger. For en verden i utvikling er det også viktig å følge med i utviklingen innen fagene, samt gi faglige innspill til utdanningsmyndighetene.

Stipendiatorordningen ved Norsk håndverksinstitutt gir håndverkeren mulighet til fordypning og økt kunnskap i sitt fag, gjennom praktisk tilnærming. I Statsbudsjettet for 2015 la regjeringen til rette for at den tidligere forsøksordningen for stipendiater i håndverk som ble avvirket i 2012, gjeninnføres i tråd med søknaden fra Norsk håndverksinstitutt, og blir en fast og forutsigbar ordning. Kunnskapsdepartementet tar sikte på å innføre ordningen over tre år med en opptrapping med 2 nye stipendiater hvert år. Når ordningen er ferdig bygd opp høsten 2017, vil det være 6 permanente stipendiatstillinger.

Stipendiatorordningen ved Norsk håndverksinstitutt er ment å gi utøvere av tradisjonelle håndverk mulighet til å dyktiggjøre seg innenfor faget sitt, og skal ha en praktisk tilnærming.

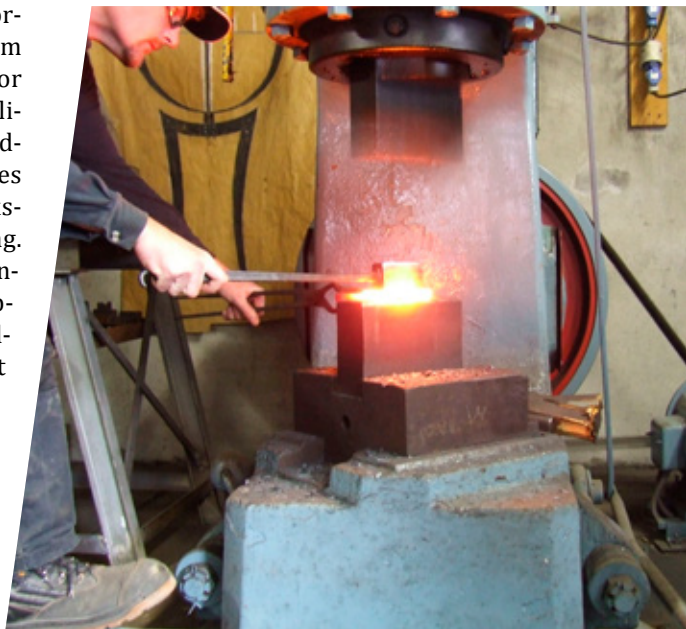
Det er et ønske at stipendiaten bygger videre på fagets tradisjoner, og på den måten øker kunnskapen om og i det tra-

disjonelle håndverket. Stipendiatperioden er ment å bidra til gi både en trygg tradisjonell faglig forankring og å skape en bredere plattform for fremtidig yrkesutøvelse.

- Vi er utrolig glade for å ha fått stipendiatorordningen for håndverkere på plass, og kunnskapsminister Torbjørn Røed Isaksen ble godt orientert om arbeidet da han besøkte Barnas dag på Maihaugen i fjor. Han har utvilsomt et hjerte som banker for håndverket, forteller Eivind Falk.

Utfordringen er å samle det mangfoldige håndverks-Norge, og i 2008 fikk vi i oppdrag fra daværende kulturminister Trond Giske å opprette nettverket *Løfte håndverket*, med håndverksinstituttet som et nasjonalt nav. I dag er dette nettverket en viktig arena og møteplass for ulike temaer og diskusjoner. Vi har to årlige samlinger.

Håndverksinstituttet står også i en særstilling for implementeringen av *UNESCOS konvensjon om vern av den Immaterielle kulturarven*. I 2010 ble Norsk håndverksinstitutt akkreditert av UNESCO som rådgivende organisasjon, og fra 2015 ble vi valgt inn i UNESCOs Evaluation Body, som evaluerer filene til verdensarvlistene (2003-konvensjonen). I Evaluation Body representerer vi Nordvest-Europa.

Smedstipendiat Terje Granås

036 – Et skråblikk på bunadstradisjonen

Av konservator Else Braut

En av utstillingene som vises i Sandvigsalen i sommer er *036 – Et skråblikk på bunadstradisjonen*. Deler av utstillingen har vært vist på Hå Gamle Prestgard og Telemark Kunstsenter tidligere, men utstillingen har blitt utvidet fra sted til sted. Utstillingen som vises på Lillehammer inkluderer en rekke kunstnere som jobber innenfor tekstil, keramikk, metall og foto.

Utgangspunktet for Fanny Sophie Gjestland, som har vært initiativtaker og kurator for utstillingen, er ønsket å kommentere norske kvinners forhold til bunadene sine. Mange norske kvinner eier en bunad. Den forbindes med geografisk tilhørighet og stolthet. De fleste føler seg ekstra fine når de tar på seg en bunad. Samtidig kan bunadene være for varm eller bli for trang slik at det også er et plagg som forbindes med ubehag.

Gjestland, som er utdannet gullsmed og edelmetallformgiver, arbeider i den nye tradisjonen av kunsthåndverkere. Hun sier dette om sitt forhold til bunaden: «Den har merket meg fysisk. Jeg har fått brannsårl i armhulene, blåmerker på ribbena og jeg har stukket meg selv i halsen ved festing av sølje.» Med denne erfaringen har hun formgitt smykker og andre kunstverk som kommenterer bunadstradisjonen på en humoristisk måte.

Et smykke med tittel *Culture Choker*, kvelesmykke, er en klave av sølv som presser haken opp. På innsiden av klaven er en sølje i filigransarbeid som vil presse seg inn i halsen om man skulle ha den på. Et hodeplagg med tittel *Drikkfeldig* som i form minner om en brudekrone, er laget av diverse gjenbruksmateriale.

Kunstnerne Gjestland har invitert med i utstillingen, arbeider alle med tema knyttet til bunad eller tradisjon. Siri Berrefjord, Sigurd Bronger, Konrad Mehus og Lars Sture tar utgangspunkt i bunadsølv i sine smykker. Berrefjord lager fargerike søljer i støpt plast. Bronger har stilt ut en flatvalset gudbrandsdalssølje og fra Mehus vises den ikoniske *Gulrotsølje* fra 1991.

Brita Beens fargerike tepper har forbindelse til folkekunst og tekstilhistorie. To tepper har tittel *Skybragd*. De viser klare trekk med tradisjonelle vevde tepper med skybragdmotiv som bl.a. finnes i Maihaugens samlinger, samtidig som teppene har fått en ny utforming.

Engammel arvet strikka vott etter en oldemor er utgangspunktet for Kari Skoe Fredriksens store gulvarbeid av keramiske fliser. Oldemor Inga strikket til hele familien. Hun designet det unike mønstret selv, men det er beslektet med selbumønsteret. Skoe Fredriksen har forstørret oldemorens vottemønster og overført det til en stor mosaikk laget av fliser og «fuget» med lingarn.

Fotograf Nina Maria Kleivan har iscenesatt og fotografert folkedrakter fra forskjellige områder i verden. Hun har aldri selv eiet en bunad, men har kjøpt og fotografert folkedrakter på sine reiser rundt i verden.

Tittelen *036* er Televerkets gamle retningsnummer for Telemark – et område i Norge forbundet med sterke tradisjoner. Utstillingen vises på Maihaugen til 9. oktober.

Foto: Nina Maria Kleivan

Alf Lundeby's atelier åpner på Maihaugen 19. juni kl. 14

Av konservator Kjersti Braanaas Moen

«Noen nærmere presentasjon av maleren og mennesket Alf Lundeby er her i Lillehammer helt overflødig, dertil er han for kjent, og hans bilder er spredt rundt om i hjemmene til daglig glede for mange. Han hører med til den gamle garde, som har gjort Lillehammer til en kunstnerby». Maler og kunstkritiker Ole Mæhle skrev dette i anledning av Alf Lundeby's 80-årsdag den 26. april 1950. I dag er nok ikke Lundeby så kjent, i alle fall ikke utenfor Lillehammers grenser, men den gangen var han stor. Jens Thiis skriver om Lundeby's italiabilder i sitt store verk Norsk malerkunst i det 19. og 20. århundre: «Det er de beste italienske naturskildringer siden Dahls og Fearnleys dage fra norsk malerhaand.»

Lundeby var født i Solør, men han bosatte seg etter hvert på Lillehammer. Her oppholdt han seg det meste av tida, men han tilbrakte også lange perioder i Italia. Hans kjærlighet til disse to stedene avspeiler seg i kunsten hans. Han bygget to hus i byen, det siste er og var et landemerke i Lillehammer. Det er det rosa huset i Nordseterveien som fikk navnet Casa Rosa, inspirert av husets farge og hans fasinasjon for Italia. Huset ble tegnet av Øivind Lande i begynnelsen av 1930-årene. Det meste av utformingen innendørs har han selv stått for. Her kunne hans kunstner talent utfolde seg på flere områder – blant annet i billedvev,

dekorasjoner på dører, utforming av fotskraper på trappa.

I dette huset fikk han innredet et flott nordvendt atelier med takvindu. Rommet var fylt med møbler, tepper, pyntegenstander, malesaker og bilder av alle slag – noen egenproduserte, noen gaver fra kunstner venner og noen reproduksjoner kjøpt på reiser rundt omkring. Maihaugen overtok alt innboet fra dette atelieret etter at både han og kona, Ruth, var døde i 1960-årene.

Denne flotte gaven har nå stått lagret på Maihaugen i mange år. Og spørsmålet har hele tida vært: Hvor skal vi plassere dette atelieret? Da Maihaugen for et par år siden fikk et «nytt» hus fra 1915 i samlingen, tenkte vi straks at atelieret kanskje kunne passe her. Huset vårt er noe eldre, og rommet er selvfølgelig ikke helt likt, men likere får vi det kanskje ikke uten å flytte hele Casa Rosa hit. Og det er det jo ikke mening i.

I vår har vi derfor brukt tid på å pusse opp tak, vegger, gulv, dører og vinduer i rommet i 2. etasje og trappegangen i 1915-huset. Vi gleder oss til å fylle rommet med gjenstander etter Alf Lundeby og å vise det for publikum. Vi synes det er fint å kunne formidle denne perioden da Lillehammer framsto som kunstnerby nummer en i Norge.

TRADISJON OG
LEVEMÅTE

Maihaugen

PROGRAM

15. JUNI - 15. AUGUST

HVER DAG

- 11.00 **God dag i stua.** Vandreteater for alle. 45 min. Oppmøte Skjåktunet.
- 11.00 **Apotekerens mareritt.** Vandreteater i barnehøyde. 30 min. Barn 5-10 år. Oppmøte på torget i Byen.
- 12.00 **Pål sine høner.** Vandreteater i barnehøyde. 30 min. Barn 2-5 år. Oppmøte ved Garmo stavkirke.
- 12.00 **Bak låste dører – kuriositeter på Bjørnstad.** 30 min. For voksne. Oppmøte Bjørnstad.
- 13.00 **Fra jord til bord.** Omvisning med museumsbonden. (NB! Kun tirsdag og torsdag) 30-45 min. For alle. Oppmøte ved Garmo stavkirke.
- 13.30 **Brevet – et mystisk vandreteater innom norske hjem.** 45 min. For alle. Oppmøte Byen.
- 14.00 **God dag i stua.** Vandreteater for alle. 45 min. Oppmøte Skjåktunet.
- 15.00 **Norske hjem i Byen og Boligfeltet.** 45 min. Omvisning for voksne. Oppmøte Byen.

15.00 **Apotekerens mareritt.** Vandreteater i barnehøyde. 30 min. Barn 5-10 år. Oppmøte på torget i Byen.

15.30 **Pål sine høner.** Vandreteater i barnehøyde. 30 min. Barn 2-5 år. Oppmøte ved Garmo stavkirke.

HELE DAGEN

- Budstikka. Rebus for barn i friluftsmuseet. Info i Besøksenteret.
- Fiske i Breisjøen.
- Dyra er ute på beite.
- Tegn og skriv på Postloftet. Oppmøte Norges Postmuseum.

VANDRING PÅ EGEN HÅND

- Opplev Maihaugens høydepunkter. Rundtur. 60 min. Info i Besøksenteret.

VELKOMMEN INN!

Bygda

- Garmo stavkirke
- Øygardsliv
- Bjørnstad tunet
- Skolestua

Byen

- Olsengården
- Historiske butikker

Boligfeltet

- 1950-tallshuset
- 1980-tallshuset

UTSTILLINGER I FRILUFTSMUSEET

- Bjørnstad – Sandvigs modigste ide. Bjørnstad.
- Fiskevollen. Knuvelbuene ved Breisjøen.
- Soldatuniformer. Telthusmoen.
- Fotoatelier og bokbinderi i Byen. Nytt i år!
- 1915-huset i Boligfeltet.
 - Hjem til 1900-tallet 1. etg.
 - Lillehammermaleren Alf Lundeby's atelier. 2. etg. (åpner 19.06). Nytt i år!

BESØKSSENTERET

- Butikk
- Kafé

Utstillinger i Besøkssenteret:

- Langsamt ble landet vårt eget
- Folkekunst i Gudbrandsdalen
- 036 - Kommentarer til den norske bunadstradisjonen
- Kongelige skatter - fra Kong Olav Vs frimerkesamling
- Anders Sandvigs tannlegekontor
- Vinteridrett i sommer-OL

TEATER

7. - 24. juli, fra torsdag til søndag

12:00 **Lille postbud min due.** Teaterforestilling i Postgården. For alle. Oppmøte torget i Byen.

PEER GYNT-OMVISNING

5.-14. august, hver dag

13.15 **Gå utenom, Peer!** Omvisning om Ibsen, Munch og Griegs forhold til Gudbrandsdalen. 45 min. For voksne. Oppmøte ved Garmo stavkirke.

BONDEBRYLLUP

Kom og vær gjest i Maihaugens 1800-talls bondebryllup! Fra 12 år. Kveldsforestilling 75 min. Dato vil bli publisert på maihaugen.no.

NORGES POSTMUSEUM

- **Post Underveis.** Møt postmesteren i utstillingen.
- **Posten skal frem.** Vandring med smarttelefon. Info i Besøkssenteret.
- **Posten på skinner.** Toget i Byen.

NORGES OLYMPISKE MUSEUM

Gjenopplev magiske olympiske øyeblikk gjennom en stor samling autentiske gjenstander og interaktive installasjoner. Egen billett. Rabatt ved kjøp av fellesbillett med Maihaugen.

SERVERING - TID FOR MAT

- Kafé i Besøkssenteret
- Bakeri i Byen
- Kafé i Kirkestuen

«Gaukstadsmia» Foto: Ukjent/Maihaugen, ca. 1940-1950

Håndverk i friluftsmuseet

Av konservator Kåre Hosar og konservator Jan Ove Vasaasen | Foto: Audbjørn Rønning

Utstillingen *De gamle verksteder* er som kjent demontert og gjenstandene er lagret på magasin i påvente av nytt liv i friluftsmuseet. Nå arbeides det med et nytt kvartal i byen som skal formidle håndverkstradisjoner.

Nasjonalt ansvar for håndverk

Maihaugen har lang tradisjon som går tilbake til Anders Sandvigs tid med å dokumentere og formidle håndverk. I 1914 hadde Sandvig en stor utstilling med mange verksteder og håndverkere, og allerede i 1921 ble museet tildelt nasjonalt ansvar for håndverk. Ansvaret viser til at museet skal legge til rette for å dokumentere, bevare og fremme det tradisjonelle håndverket.

Sandvig vurderte å flytte en serie bygninger til museet, ett for hvert håndverk. Resultatet ble imidlertid et annet – det gamle skytterhuset på sletta ovenfor Garmo stavkirke ble bygget om til en samlet utstilling av enkeltverksteder. I tillegg var en del håndverk plassert rundt omkring i bygninger i friluftsmuseet, slik som skinnfellmakeren på Bjørnstad, øskjemakeren

i Vigstadstua, gipsmaker i Lykrestuas svalgangsbod og rokkemakeren på Øygarden. Ved oppførelsen av nåværende hovedbygning på Maihaugen åpnet den nye utstillingen *De gamle verksteder*.

De gamle verksteder i miljøet

Ved museet foreligger det nå planer for å gjenopprette flere av verkstedene som ble formidlet i *De gamle verksteder* (DGV). DGV hadde mange positive egenskaper, og det er liten tvil om at utstillingen i flere år fungerte godt i formidlingen av de ulike håndverkstradisjonene. DGV var imidlertid en tematisk oppstilling løstrevet fra virkelighetsnære miljøer. Målet er nå å presentere håndverkene som en del av miljøene ute i friluftsmuseet. Dette støtter opp under grunnleggende verdier ved museet som handler om formidling og opplevelsen av hus og hjem og arbeid og fritid i historiske miljøer.

Bokbinderi og fotoatelier

De første verkstedene som åpnes er bokbinderi og fotoatelier. Åpningsdato er 5. juni. Dette var

«Et typisk atelierfotografi» Foto: Hans H. Lie, 1900-1918

verksteder som ble presentert i DGV, men som nå blir gjenopprettet og lokalisert i Storgata 61, i lokalet der elektromontørutstillingen var.

I bokbinderiet vil publikum få se et verksted med utstyr og redskaper for tradisjonell bokbinding fra ca. 1900 til ca. 1950. Bokbinderfaget utviklet seg i løpet av 1800-tallet mer og mer i en mekanisert og industrialisert retning. Den tradisjonelle håndbokbindingen ble imidlertid aldri borte. I dag deles faget i to, hvor bokbinding er en betegnelse på den industrialiserte retningen, mens håndbokbinding er betegnelsen på den tradisjonelle bokbindingen som presenteres i verkstedet på Maihaugen.

I fotoatelieret vil publikum få kjennskap til fotografenes arbeid rundt 1900. Publikum vil få et innblikk i hva slags utstyr og teknikk fotografene benyttet seg av i sitt arbeide. I atelieret legges det også vekt på å formidle fotografens rolle i samfunnet. Det er liten tvil om at fotografene representerte et viktig bidrag i å dokumentere, tydeliggjøre og utvikle holdninger og strømninger i sin samtid.

Gaukstadsmia

Et tredje håndverkerverksted er også under oppføring. Det er smedens verksted i Gaukstadsmia. Smeden var en håndverker som fylte mange oppgaver i byen, fra produksjon av låser og beslag til å sko hester osv.

Gaukstadsmia stod på hjørnet av Tomtegata og Jul Pettersens gate på Lillehammer. Maihaugen har smia med skostall og et uthus. Hovedbygningen står fortsatt i Tomtegata. Denne smia har navnet sitt etter Sigvart Gaukstad fra Biri, som dreiv smia der fra 1890-årene.

På Maihaugen vil bygningene bli gjenreist slik de stod, og smia blir innredet som en smie som skal kunne brukes. Lyden av hammerslagene mot ambolten vil gi opplevelsen av noe ekte – noe som hører til i miljøet. Smia vil bli et viktig bidrag til å skape et aktivt håndverksmiljø på Maihaugen.

Stiftelsen Lillehammer museum (SLM) er **EN FORHOLDSVIS STOR BEDRIFT** – også i antall fast ansatte. Kjønnfordelingen mellom disse 84 personene må sies å være ideell: 45% kvinner og 55% menn. Som på arbeidsplasser flest er det en forholdsvis høy gjennomsnittsalder, med svært mange over 50 år, uten at det regnes som et presserende problem. De omlag 100 sommeransatte trekker naturligvis snittalderen betraktelig ned. Søkingen til disse jobbene er stor, til faste stillinger varierende, men god.

SLM-ANSATTE er i alt vesentlige etnisk norske – med ett vietnamesisk og ett burmesisk samt to tyskere og ett litauisk unntak. En fjerdedel arbeider med kulturfaglige oppgaver, likt fordelt mellom kvinner og menn. Karfolka dominerer totalt på de mer tekniske feltene, mens kvinnene i større grad tar seg av administrasjonen. Arbeidsmiljøet er godt. Det leser vi av sykefraværet, som i 2015 lå på 3,6%, og med et langtidsfravær på bare 3,1%

Alle museene har hatt **GODT ÅR I 2015**, med et samlet besøkstall på 145.419 for Lillehammer museum. Og NB: Da var OL-museet stengt, slik at det «normalt» skulle være over 160.000 gjester. På Maihaugen steg besøkstallet med nesten 10.000 fra året før. Utlendinger dominerer så vidt blant de besøkende, og det er verdt å merke seg at kinesere fra fastlands-Kina og Taiwan utgjør en økende besøksgruppe.

Helge Sognli har ansvaret for **SAMLINGSFORVALTNINGEN**, som utgjør en formidabel mengde: Stiftelsen Lillehammer museum har tilsammen 75.750 registrerte gjenstander, hvorav mer enn 20.000 er gjort tilgjengelige i www.digitalmuseum.no. Fotosamlingen består av ikke mindre enn 450.000 fotografier, og 40% av disse er registrert. 20.141 er å finne på www.digitalmuseum.no. Avdeling for samlingsforvaltning jobber målrettet med å katalogisere og gjøre tilgjengelig samlingene: et tidkrevende og viktig arbeid.

Avdelingsleder for administrasjon og marked, Trude Arnesen, forteller at Stiftelsen Lillehammer Museum i 2015 hadde en **OMSETNING** på over 103 millioner kroner. 51 mill. er støtte fra Staten, og 11,5 mill. kom fra salg- og billettinntekter.

Torger Korpberget leder arbeidet med drift og bygningsvern av museets 214 hus. Nesten halvparten av **BYGNINGENE** trenger bare normalt vedlikehold, mens 40 har sterke symptom på forfall og trenger omfattende tiltak. For mange av dem haster det! En drøy tredjedel har noe omfattende skade som kan utvikle seg til mer alvorlige problemer.

ÅRSMØTET I DSSV 2016

De Sandvigske Samlingers Venner, onsdag 16.03.2016 i Auditoriet, Maihaugen.

Det møtte 35 stemmeberettigede fra begynnelsen av møtet. (En time etter kom flere som hadde tatt en time feil av tiden.)

DSSVs leder Svend Strand ønsket velkommen. Innkalling og dagsorden ble godkjent. Konstituering av møtet ble gjort med følgende valg:

- Dirigent: Britt Bøhn
- Referent: Kristin Helland
- Til å underskrive protokollen: Jens Homb og Per Rasmussen

Årsmelding 2015

Svend Strand gikk gjennom årsmeldingen og trakk frem enkelte punkter.

- DSSV er den største museumsvenneforening i landet og representerer hele 20% av Lillehammers befolkning.
- Han understreket at DSSV er en støtteforening for Stiftelsen Lillehammer Museum. Dette sikres bl.a. gjennom at direktør for SLM og leder av DSSV sitter i hverandres styre, hvilket gjør kommunikasjon enkel, konstruktiv og fremtidsrettet.
- DSSV er godt fornøyd med å kunne bidra med et større beløp til spesifikke prosjekter hos SLM og at dette beløp utløser ytterligere 25% gjennom sittende regjerings gaveforsterkningsordning. Regnskapet viser at det for 2015 betydde et bidrag på 1 mill.
- Store og godt besøkte arrangement, utdeling av museumspris, medlemstur, arbeid med torsdagsvennene, utgivelse av Maihaugbladet 3 ganger pr år, spesialomvisninger. (Fra salen ble forsamlingen minnet om at Postmuseet har Tirsdagsvenner som gjør en tilsvarende jobb for dette museet.) Årsmeldingen ble enstemmig godkjent.

Årsregnskap 2015

Regnskapet ble gjennomgått av Svend Strand og enkeltposter forklart. Bl. a ble «Andre inntekter» forklart som momsrefusjon.

- Samarbeidet med Posten ble fremhevet. «Postens Dag» blir arrangert sammen med

Barnas Sommerdag og Posten yter et stort bidrag til avslutningsarrangementet på Dansarvollen.

- DSSV har kr 923 307 på bok, merket «Egenkapital»
Revisjonsberetning uten noen spesielle kommentarer ble fremlagt.
Regnskapet ble enstemmig godkjent.

Kontingentforhøyelse

SLM og DSSV SLM og DSSV har samarbeidet om å finne et prinsipp som gir et fast forhold mellom pris for inngangsbillett på Maihaugen og DSSVs medlemskontingent

Vedtak: (mot 1 stemme)

Det fastlegges som prinsipp at DSSVs framtidige medlemskontingent skal fastsettes i et fast forhold til SLMs gjeldende billettpriser. Denne forholdsfaktor skal være:

- *Familiemedlemskap: Dobbelte av SLMs gjennomsnittlige pris på familieinngangsbillett for vinter- og sommersesongen*
- *Enkeltmedlemskap: Tredobbelte av SLMs gjennomsnittlige pris på voksenbillett for vinter- og sommersesongen*

For 2017 blir da kontingenten som følger:

Familiemedlemskap: kr 750

Enkeltmedlemskap: kr 450

Spørsmål fra salen ble besvart slik:

- Det er ikke spesielle priser for pensjonister
- OL-museet har egen inngangsbillett, men det er utarbeidet en fellesbillett som gir redusert pris.

Innkomne saker til årsmøtet:

- *Åpne porter i vinterhalvåret.*

Brev fra Else Marie og Per Roum uttrykte misnøye med at stengt port i sør gir noe redusert mulighet til å bruke Maihaugen som turområde vinterstid.

Svend Strand opplyste at styret i DSSV har diskutert forslaget, og gir det sin tilslutning.

*Vedtak: DSSV ber administrasjon og styre i SLM ta stenging opp til ny vurdering
Enstemmig vedtatt.*

- De Gamle Verksteder mm

Karin Belsvik hadde sendt årsmøtet skriftlig forslag til endringer/tilbakeføringer i SLMs nåværende drift og planer. Det handlet i hovedsak om å tilbakeføre De Gamle Verksteder til der og slik det var i 1959. Hun fikk mye tid fra talerstolen og stilte kritiske spørsmål både til DSSVs styre og til SLMs direktør.

Nåværende og tidligere leder av DSSV var klare på at DSSV ikke har beslutningsmyndighet når det gjelder driften av SLM.

Karin Belsviks forslag om tilbakeføring av De Gamle Verksteder i sin opprinnelige form, tilbakeføring av Teppesalen og gjenåpning av Kirkesalen ble tatt opp til votering. Forslaget falt, det fikk 4 stemmer.

Svend Strand opplyste at DSSVs styre hadde drøftet Karin Belsviks forslag. Han orienterte om hvordan DSSV var blitt holdt orientert om og støttet SLMs planer for videreutvikling av formidling av og om gamle håndverk. DSSV hadde løpende presisert viktigheten av denne formidling. DSSVs styre la frem følgende alternative forslag til vedtak:

- *DSSV er svært opptatt av at håndverkene som var utstilt i De Gamle Verksteder i hovedbygningen på Maihaugen fortsatt blir formidlet til publikum.*

- *DSSV er blitt orientert om, og har gitt sin tilslutning til, den videre plan for formidling av håndverksfag.*
- *DSSV vil når det er naturlig, prioritere støtte til håndverksformidling*

Forslaget ble vedtatt med 31 stemmer, 4 stemte imot.

Det var noe uklarerhet om eventuelle krav til skriftlig avstemming. Fra salen ble det bedt om at vedtektene blir gjennomgått for å luke ut denne uklarerhet.

Valg:

Valgkomiteen Hilde Grøneng, Kari Slorbak og Per Bjørn Brandseter hadde sin innstilling klar.

Marit Askerud hadde sittet i 6 år og kunne ikke gjenvelges. Hun ble takket av med vakre påskeblomster.

Anja Høglien har vært valgt som varamedlem, men hadde bedt om å bli erstattet. Blomster venter også henne. De øvrige i styret hadde takket ja til valgkomiteens forslag som på samtlige punkter ble enstemmig vedtatt uten motkandidater. Svend Strand foreslo gjenvalg på valgkomiteens medlemmer, dette ble også enstemmig vedtatt.

Etter valget er dette DSSVs styre:

Leder: Svend Strand, gjenvalgt for 1 år (*første gang valgt i 2013*)
Styremedlemmer: Kristin Helland, gjenvalgt for 2 år (*første gang valgt i 2013*)
Anne Lise Gjestvang, gjenvalgt for 2 år (*første gang valgt i 2014*)
Ivar Olstad, ikke på valg (*første gang valgt i 2011*)
Birgit Madslie, ny valgt for 1 år (*første gang valgt i 2016*)
Varamedlem: Svein Arne Rudi, gjenvalg for 1 år (*første gang valgt i 2015*)
Erik Skjellerud, ny valgt for 1 år (*første gang valgt i 2016*)

Valgkomiteen

består etter valget av: Per Bjørn Brandsæter, Hilde Grøneng og Kari Slorbak

Valg av revisor

Gjenvalg: Revisor Ernst & Young

Lillehammer 22/3 - 2016

Jens Homb

Per Rasmussen

Referent Kristin Helland

ETTER ÅRSMØTET

fikk forsamlingen en interessant gjennomgang av Maihaugens tiltak og planer.

Jostein Skurdal kunne presentere seg som den 7. direktør på Maihaugen (SLM)

Han ga tydelig uttrykk for stolthet og entusiasme over arbeidet som drives under SLMs paraply og listet opp både fullførte og planlagte prosjekt.

Spesielt fornøyd var han med at museet hadde blitt tildelt Fakkelpriisen 2015 for sitt arbeid.

Skurdals liste:

Flytting av OL-museet til Maihaugen, restaurering av låven på Aulestad, 2 nye hus i boligfeltet, utflytting av DGV og registrering av gjenstandene derfra, ny magasinhall, stipend fra Norsk Håndverksinstitutt, innspilling av 2 filmer i uteanlegget, endringer rundt Fiskevollen, restaurering av Isumstua, internasjonal samling for friluftsmuseer, utgravning av håndverkskvartalet, forbedringer i terrenget rundt Dansarvollen, ombygging og utstillinger i Sandvigssalen, julemarked med 11000 besøkende og arrangering av Døla-dag.

Av fremtidsplaner nevnte han flytting av Dronning Sonjas barndomshjem til 1900 tallsamlingen, arrangering av ny Døla-dag (Ottadalen) samarbeid med Østlandsforskning, bunadutstilling, utstilling av Kong Olavs frimerker, åpning av fotoatelier i byavdelingen, utstillinger i foajeen, åpning av Alf Lundebys atelier i Svennebyvillaen, nytt tak på Vigstadstua, oppsetting av Gaukstadsミア, Kunstløypa (digitalisering av lokale malerier som skal settes opp rundt i byen), ny reguleringsplan for Byavdelingen m bl a en «mini Mesna-elv», skihistorisk utstilling inkludert Birken, mulig ny hovedutstilling nord for Sandvigsalen, endringer i publikumsbygget på Bjerkebak.

Venner av SLM har tydeligvis mye å glede seg til!

Den nye låven på Aulestad åpner f.eks 22. mai med en Blekastad-utstilling.

Årsmøtet ble avsluttet med kaffe og eplekake i kafeteriaen.

VENNETUREN 2016

til Hedemarken er spikret. Som kjent er disse høstturene så populære at påmeldingen har vært en flaskehals. I år forsøkte vi en ny variant: Ikke vanlig telefonkontakt, men via SMS eller epost fra nøyaktig kl. 16 en ettermiddag i mars. Og like nøyaktig kl. 1601 var bussen – den største på markedet – fulltegnert. Derfor «VEL MØTT» søndag 4. september til de heldige 65.

VØLING, GRAVING, HOGGING...

Maihaug-vandreren merker seg at det hele tiden skjer noe på museumsområdet. F.eks. felles det trær. De står enten for tett på hus, eller de er så store og gamle at de utgjør en fare for mennesker og bygninger. Det skal blant annet tas ned de fire store bjerkene i Prestegårdshagen, samt fire trær rett utenfor denne. Det blir litt tomt med det samme, men vi venner oss fort til det.

Maihaugen er et populært sted for sosiale og faglige sammenkomster

Av Siv Nårstad Skansen. Salgs- og markedskonsulent

Maihaugen har gjennom mange år tilbudt aktiviteter for små og store grupper med mange og varierte opplevelser. I de siste årene har tilbudet blitt utvidet, og flere bedrifter og organisasjoner benytter seg av dette.

De som ikke har vært på Maihaugen på slike opplegg før, får som regel anbefalt en «Vandring med 100-års støvler». Dette er fortsatt bestselgeren der et besøk hos bonden i Øygarden, hushjelpa i 50-tallet eller dattera i 80-tallet inngår.

Dersom det er spesielle bransjer som ønsker fokus på sitt eget fagfelt, så tilbys også dette. For eksempel kan det være fokus på håndverk, byggeskikk, husflid, undervisning, legemidler/legekunsten, kommunikasjon, mat-tradisjoner og folketro. Utdanningsforbundet har f.eks hatt stor moro av å få en skoletime anno 1890 i den gamle Skolestua, mens helsepersonell årelates av «Holødoktorn» fra 1820-tallet.

Fysisk aktivitet flettes også inn i vandringene dersom noen har ønske om å være litt mer aktive. Her tilbys det å konkurrere og samarbeide i å hogge og bære ved, kaste på stikka, tautrekking, bake lomper og mye mer.

Det er mulig å bli med kramkaren eller tater-Maja fra gård til gård og oppleve hvordan de blir tatt imot. Dette var en publikumssuksess sist sommer og er også noe som nå tilbys til grupper utenom åpningstid. Man kan bli med Birkebeineren rundt og følge

den dramatiske historien til Birkebeinerne, noe som i disse dager er veldig aktuelt i og med filmen som hadde premiere 12. februar.

Foredrag fra ulike kjente og historiske personligheter som Inga fra Varteig, Sigrid Undset, Politimester Larsen, Holødoktor'n, Christiane Biørn Jorde, Anders Sandvig, Anna Uchermann Sandvig, Birkebeineren Skjervald Skrukka og en soldat anno 1814 tilbyr vi også. Dette er fine innslag som en liten «pause» for de som avholder møter i Maihaugens møtelokaler.

I vinter har det også vært gjennomført store mottakelser, f.eks med over 500 gjester på «Vorspielet» til Idrettsgallaen.

